

Norsk Homøopatisk Pasientforening
v/Thore K. Aalberg
Postboks 412
7404 TRONDHEIM

Deres ref.:
Vår ref.: 14/10108-2
Saksbehandler: Selma Næss-Ulseth
Dato: 12.12.2014

Svar på spørsmål om taushetsplikt, opplysningsplikt og meldeplikt for utøver av alternativ behandling

Helsedirektoratet viser til e-post fra Thore K. Aalberg, datert 4. november 2014.

1. Innledning

Henvendelsen gjelder spørsmål om taushetsplikt og opplysningsplikt/opplysningsrett for alternative behandlere. Det bes redegjort for hvilke regler som gjelder ved alternativ behandling av barn/ungdom hvor behandler ønsker å videreformidle sensitive opplysninger til foreldre.

Den som tilbyr eller utøver alternativ behandling er underlagt Lov om alternativ behandling av sykdom mv. Lovens § 4 fastslår at bestemmelsene om taushetsplikt i helsepersonelloven §§ 21 til 25 gjelder tilsvarende og så langt de passer for utøvere av alternativ behandling som ikke er helsepersonell.

I forarbeidene til lov om alternativ behandling av sykdom mv. presiserer departementet at bestemmelsene om unntak fra taushetsplikt for helsepersonell er tilpasset helsepersonell innenfor den ordinære helsetjenesten, og at reglene derfor ikke bør få tilsvarende anvendelse for alternative behandlere utenfor helsetjenesten.¹

Helsepersonellovens bestemmelser i §§ 21-25 om taushetsplikt gjelder derfor tilsvarende så langt de passer for alternative behandlere. Dette innebærer blant annet at regler i §§ 21-25 som regulerer annet enn taushetsplikt ikke vil komme til anvendelse for alternative behandlere.

Brudd på taushetsplikten etter lov om alternativ behandling § 4 vil kunne utløse straffesanksjoner etter lov om alternativ behandling § 9. Den ordinære strafferammen i § 9 første ledd tilsvarer strafferammen i straffebestemmelsen som kommer til anvendelse ved helsepersonells brudd på taushetsplikten, jf. helsepersonelloven § 67.

2. Samtykke

Helsepersonell skal hindre at andre får tilgang til eller kjennskap til opplysninger om personers legems- og sykdomsforhold eller andre personlige forhold som

---

¹ Se Ot.prp.nr. 27 (2002-2003), avsnitt 12.10.4.

helsepersonell får vite om i egenskap av å være helsepersonell, jf. helsepersonelloven § 21. Alternativ behandler som mottar opplysninger som nevnt, i egenskap av å være alternativ behandler, må håndtere opplysningene i tråd med reglene i helsepersonelloven §§ 21 til 25, jf. lov om alternativ behandling § 4. Helsepersonell kan fritas fra taushetsplikten ved at den opplysningene gjelder samtykker til at opplysningene kan videreformidles, se helsepersonelloven § 22.

Helsepersonelloven § 22 andre ledd viser til pasient- og brukerrettighetsloven § 4-4 og § 3-4 annet ledd, som er gitt tilsvarende anvendelse for samtykke etter helsepersonelloven § 22 første ledd. Henvisningen i § 22 annet ledd innebærer at de nevnte bestemmelsene i pasient- og brukerrettighetsloven også gjelder for situasjoner der barn/ungdom mottar alternativ behandling.

Pasient- og brukerrettighetsloven § 3-4 første ledd angir at foreldre eller andre med foreldreansvaret for pasienter under 16 år skal informeres om barnets helsetilstand og innholdet i helsehjelpen. Også når det ytes alternativ behandling til pasienter i denne aldersgruppen er hovedregelen at foreldrene skal informeres.

Er pasienten et barn mellom 12 og 16 år skal imidlertid opplysningene ikke gis foreldrene når pasienten, av grunner som bør respekteres, ikke ønsker at opplysningene skal videreformidles, se § 3-4 andre ledd. Dette er også et unntak fra hovedregelen om at foreldrene har full samtykkekompetanse på vegne av barn under 16 år.

Det kan være ulike forhold som tilsier at foreldre eller andre ikke bør informeres om barnets kontakt med helsetjenesten eller om helsehjelpen som gis. Barnet kan nekte at informasjon videreformidles av rent personlige grunner eller av ulike overbevisningsgrunner. Eksempler på grunner som helsepersonell bør respektere er prevensjonsveiledning, råd om svangerskapsavbrudd eller lettere psykiske problemer på grunn av mobbing. Denne opprømsingen er ikke uttømmende, men gir en pekepinn på hvilke situasjoner lovgiver har tenkt på. Det er opp til den enkelte behandler å vurdere om opplysningene er av en slik art at foreldrene bør informeres eller om barnets ønske bør respekteres. Ved mer alvorlige psykiske lidelser, for eksempel ved fare for selvskading og redusert utvikling, ved omgang med ulovlige rusmidler eller ved fysiske skader på grunn av kriminelle handlinger, kan helsepersonell ikke unnlate å informere foreldrene etter bestemmelsen.²

3. Meldeplikt og opplysningsplikt

Alternative behandlere er ikke underlagt reglene om opplysningsplikt eller meldeplikt etter bestemmelsene i helsepersonelloven kapittel 6 og 7.

Vi viser til forarbeidene til lov om alternativ behandling der departementet blant annet fremhever at det ikke finnes noe effektivt offentlig klage- og tilsynsorgan overfor alternative behandlere.³ Det vil derfor være problematisk å føre reell kontroll med at den enkelte overholder pliktene, og videre vanskelig å gjennomføre effektive sanksjoner overfor behandlere som ikke overholder pliktene. I tillegg ble det i vurderingen vist til alvorligheten i enkelte meldeplikter, som f.eks. meldeplikt til

² Se merknadene til § 3-4 i Ot.prp.nr. 12 (1998-1999) og i rundskriv til pasient- og brukerrettighetsloven IS-12/2004.

³ Se Ot.prp.nr. 27 (2002-2003), avsnitt 12.17.5.

barnevernet og at dette sett i forhold til den store variasjonen i utdanning og «faglighet» blant alternative behandlere tilsa at meldeplikt uansett ikke burde innføres for hele feltet. Av denne grunn fant departementet at det ikke var hensiktsmessig å lovfeste opplysningsplikt og meldeplikt for utøvere og tilbydere av alternativ behandling.

4. Andre unntak fra taushetsplikt for alternative behandlere

Som nevnt ovenfor skal helsepersonelloven §§ 21 til 25 gjelde tilsvarende og så langt de passer også overfor alternative behandlere, jf. lov om alternativ behandling § 4.

Helsepersonelloven § 23 regulerer begrensninger og unntak fra hovedregelen om taushetsplikten i helsepersonelloven § 21. Bestemmelsen inneholder en liste over situasjoner der taushetsplikten ikke er til hinder for utlevering av pasientopplysninger. I disse situasjonene inntreer en opplysningsrett for helsepersonellet der personellet selv kan avgjøre om de vil gi opplysningene videre eller ikke. Vi viser til kommentarene til bestemmelsen i rundskriv til helsepersonelloven, IS-8/2012.

Avslutningsvis vil vi minne om den generelle plikten alminnelige borgere har, etter straffeloven § 139, til å anmelde til politiet eller på annen måte forsøke å avverge alvorlige straffbare handlinger. Plikten kan innebære å gi opplysninger videre til offentlige myndigheter, uavhengig av taushetsplikten, for å avverge nærmere bestemte alvorlige straffbare handlinger.

Vennlig hilsen

Gunhild J. Røstadsand e.f.
seniorrådgiver

Selma Næss-Ulseth
førstekonsulent

Dokumentet er godkjent elektronisk